

EDGAR ALLAN POE
**Morgue Sokağı
Cinayetleri**

EDGAR ALLAN POE
MORGUE SOKAĞI
CİNAYETLERİ

Can Klasik

Morgue Sokağı Cinayetleri, Edgar Allan Poe

İngilizce aslından çeviren: Nazire Ersöz

The Murders in the Rue Morgue

Bu kitap ilk kez 1841 yılında *Graham's Magazine* tarafından yayımlanmıştır.

Bu çeviride kaynak alınan basım: William H. Graham, Philadelphia, 1843.

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

5. basım: Eylül 2020, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Berrak Göçer

Düzeltilti: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Proje asistanı: Seda Yüksel

Kapak illüstrasyonu: Elif Öğünç / [instagram.com/cincinius](https://www.instagram.com/cincinius)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4121-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750741210

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

EDGAR ALLAN POE
MORGUE SOKAĞI
CİNAYETLERİ

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Nazire Ersöz

♥can

Edgar Allan Poe'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Kuyu ve Sarkaç, 2014

EDGAR ALLAN POE, 1809'da Boston'da doğdu. Henüz bebekken yetim kaldığından onu yanlarına alan John ve Frances Allan çifti tarafından yetiştirildi. John Allan'la para konusunda sürekli anlaşmazlıklar yaşayan Poe, 1827'de orduya yazıldı. Aynı yıl ilk kitabı *Tamerlane and Other Poems* (Tamerlane ve Diğer Şiirler) isimsiz olarak yayımlandı. 1831'de ordudan atıldı. Bunu izleyen yıllarda düzyazıya yoğunlaştı ve yaşamını yalnızca yazarak kazanmaya çalıştı. *Southern Literary Messenger*, *Burton's Gentleman's Magazine*, *Graham's Magazine* gibi dergilerde yardımcı editör olarak çalıştı, *Broadway Journal*'ın önce editörü, daha sonra sahibi oldu. *Nantucket'li Arthur Gordon Pym'in Öyküsü* 1838'de ve *Tales of the Grotesque and Arabesque* (Grotesk ve Arabesk Öyküler) adlı iki ciltlik derleme ise ertesi yıl yayımlandı. Fakat Poe'nun adının duyulmasını sağlayan, 1845'te yayımlanan "Kuzgun" şiiri oldu. 1835'te, o sırada on üç yaşında olan kuzeni Virginia Clemm'le gizlice evlendi. Virginia'nın 1847'de veremden ölmesinin ardından Poe kendini daha da fazla içkiye verdi. 1849'da, bilinmeyen bir sebepten öldü.

NAZİRE ERSÖZ, 1977 yılında Tarsus'ta doğdu. 1994'te Tarsus Abdulkerim Bengi Anadolu Lisesi'nden, 2000'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Serbest avukat olarak çalışıyor. Mark Twain'in üç öyküsünün yer aldığı *Bir Köpeğin Hikâyesi* adlı çevirisi 2009'da, F. Scott Fitzgerald'ın *Kıydan Uzakta* adlı uzun öyküsünün ve Richard Marsh'ın *Böcek* adlı romanının çevirisi ise 2011'de yayımlandı.

MORGUE SOKAĞI CİNAYETLERİ

Sirenler hangi şarkıyı söylerdi ya da Akhilleus kadınların arasında gizlenirken hangi adı takırdı?
Bunlar karmaşık sorular olsalar da tüm tahminlerin ötesinde sayılmazlar.

Sir Thomas Browne

Çözümleme olarak söz edilen zihinsel yeteneklerin kendisi çözüme uygun değildir. Onları sadece etkileriyle değerlendiririz. Haklarında bildiğimiz diğer şeylerden biri de onlara fazlasıyla sahip olmanın güçlü bir haz kaynağı olduğudur. Kuvvetli bir adamın fiziksel yetenekleriyle övünmesi, kaslarını çalıştıran hareketlerden keyif alması gibi, çözümleyici de karmaşık bir durumu çözmek için gösterdiği çabadan gurur duyar. Yeteneğini açığa çıkaran en küçük işlerden bile haz alır. Gizemli şeylere, bilmecelere ve hiyerogliflere bayılır; bunları çözerken öyle bir zekâ sergiler ki, bu durum sıradan bir algıya sahip kişilere doğaüstü bir olaymış gibi görünür. İzlediği yöntemin

özü ve niteliği aracılığıyla ulaştığı sonuçlar, aslında sezginin izini taşır.

Çözümleme yeteneğinin güçlenmesinde matematiğin, özellikle de sırf karşıt işlemleri yüzünden, onu yüceltirmiş gibi, haksız bir biçimde analiz olarak adlandırılan, en yüksek matematik kolunun etkisi büyüktür. Yine de hesaplamak, yalnız başına, çözümlemek değildir. Örneğin bir satranç oyuncusu çözümleme yapmadan hesaplama yapabilir. Bu durumda, satranç oyununun zihin üzerindeki etkilerinin büyük ölçüde yanlış anlaşılmuş olduğu sonucu çıkmaktadır. Şu anda bilimsel bir eser yazmıyorum, sadece rasgele gözlemler aracılığıyla oldukça tuhaf bir öyküye başlangıç yapıyorum; bu nedenle gösterişsiz dama oyununun, satrancın detaylı saçmalığına göre, zekânın gücünü göstermek bakımından daha kesin, daha işe yarar olduğunu iddia edeceğim. Satrançta her taşın hareketi ve değeri farklıdır, bu karmaşanın derinlik olduğu sanılmaktadır (bunun görülmemiş bir yanığı olduğu söylenemez). Bu oyunda dikkat çok önemlidir. Bir anlık dalgınlık hata anlamına gelir, sonuç ise kayıp ya da yenilgidir. Olası hamleler çeşitli olduğu kadar karışıktır, hata yapılma ihtimali yüksektir; on oyundan dokuzunu kazanan, daha zeki olan oyuncu değildir, dikkatini daha fazla yoğunlaştırabilen oyuncudur. Buna karşılık, hamlelerin aynı olduğu ve pek değişkenlik göstermediği dama oyununda, dikkatsizlik olasılığı azalmakta, dikkatin bir önemi kalmamaktadır; her iki taraf da kazanımlarını üstün zekâlarına borçludur. Daha somut bir anlatımla, dama olmuş dört taşın kaldığı ve elbette ki hata yapılmasının beklenemeyeceği bir dama oyunu

düşünelim. Oyuncular eşit durumdaysa, kazanmanın ancak güçlü bir zihinsel çabanın sonucu olan benzersiz bir hamleyle mümkün olabileceği ortadadır. Sıradan çarelerden uzak duran çözümleyici, karşısındakinin ruhuna savurur kendini, onunla özdeşleşir ve çoğu kez bir bakışta, onun aklını çelebilecek ya da yanlış hesap yapmasına yol açabilecek (bazen saçma denecek kadar basit olan) yöntemler bulur.

Vistin¹ hesaplama gücü diye adlandırılan şey üzerindeki etkisi uzun zamandır bilinmekte ve çok zeki insanların, satrancı saçma bulurken bu oyundan anlaşılmasız bir keyif aldıkları açıkça görülmektedir. Kuşkusuz, analiz yeteneğini vist kadar ortaya çıkaran başka bir şey yoktur. Hıristiyan âleminin en iyi satranç oyuncusu olmak, satrancı en iyi oynayan kişi olmaktan öte bir anlam taşımaz; oysa vistteki ustalık, aklın akılla çarpıştığı çok daha önemli işlerde başarı elde edilebileceğini gösterir. Ustalık derken, oyuncunun geçerli üstünlük sağlayabileceği tüm kaynakları değerlendirmesine elveren kusursuzluk halini kastediyorum. Bu kaynaklar hem çoktur hem de çeşitlidir; düşüncenin kısırlıklarına gizlenmişlerdir, öyle ki onlara sıradan bir algıyla ulaşamaz. Dikkatle gözlemlemek, belirgin biçimde hatırlamak demektir; böylece dikkatini yoğunlaştıran bir satranç oyuncusu vistte de başarılı olabilir; zaten (yalnızca oyunun yöntemine dayanan) Hoyle² kuralları da yeterince anlaşılabilen kurallardır. Bu ne-

1. Vist, dört kişiyle oynanan bir iskambil oyunu. (Ç.N.)

2. Edmond Hoyle (1672-1769): Kâğıt oyunlarının kurallarını yazan İngiliz yazar. (Ç.N.)

denle kuvvetli bir hafızaya sahip olmak ve kuralına uygun hareket etmek, çoğunlukla oyunu iyi oynamanın ölçütü sayılmaktadır. Ama kuralı aşan durumlar da vardır; çözümleyicinin hüneri böyle durumlarda açığa çıkar. Sessizce gözlemler yapar ve sonuçlar çıkarır. Belki arkadaşları da aynı şeyi yapar; ancak elde edilen bilginin boyutundaki fark, sonucun geçerliliğinden çok, gözlemin niteliğinde yatmaktadır. Neyi gözlemleyeceğini bilmek gerekir. Oyuncumuz kendini asla sınırlamaz, oyun amaç olduğu için oyun dışındaki şeylerden kaynaklanan sonuçları da reddetmez. Ortanın yüz ifadesini inceler, onu rakiplerinkilerle karşılaştırır. Her elde kâğıtların nasıl ayrıldığına bakar; kâğıtları tutanların bakışlarından kozları ve onörleri sayar. Oyun devam ederken yüzlerdeki değişimlere dikkat eder; güven, şaşkınlık, zafer ya da hüsrana gibi ifadelerden bazı fikirler edinir. Bir oyunun alınış tarzından, oyunu alanın yeni bir hamle yapıp yapamayacağını değerlendirir. Bir kâğıdın şaşırtmak için oynanıp oynanmadığını masaya atılış biçiminden anlar. Rasgele ya da yanlışlıkla söylenen bir söz, bir kâğıdın kazara düşüşü ya da ters çevrilişi, bunu gizlemek için takınılan endişeli ya da aldırma tavır, sırasına göre alınmış oyunların hesaplanması, sıkıntı, duraksama, heves ve kaygı – bunların hepsi, durumun belirtilerini algılamasına yardımcı olur. İlk iki-üç tur oynandıktan sonra herkesin elinde ne olduğunu sezmiştir, bu andan itibaren, sanki diğerleri kâğıtlarını açık oynuyormuş gibi, kendinden emin bir halde oyuna devam eder.

Çözümleme gücü, basit anlamda beceriklilikle

karıştırılmamalıdır; çünkü çözümleyicinin zaten becerikli olması gerekir, ancak becerikli kişi çoğunlukla çözümleme yeteneğinden yoksundur. Genellikle yapıcı ve birleştirici bir güç olarak ortaya konulan ve frenologların (bence yanlış olarak) ayrı bir organın varlığına bağladıkları, ilkel bir yetenek olarak varsaydıkları beceriklilik, zekâ düzeyleri aptallık sınırında olan kişilerde de sıkça görülmektedir; bu durum ahlak üzerine çalışan yazarların da dikkatini çekmiştir. Beceriklilik ile çözümleme yeteneği arasındaki fark, hayal kurmak ile hayal gücü arasındaki farktan çok daha büyüktür, öte yandan birbirlerine çok benzemektedirler. Gerçek şu ki, becerikli kişiler her zaman hayal kurarlar, yaratıcı olanlar ise çözümleyicilerdir.

Aşağıdaki öykü okura, ileri sürdüğüm önermeleri aydınlatacak bir açıklama gibi görünecektir.

18. yılında, baharı ve yazın bir bölümünü Paris'te geçirmiştım; işte bu sıralarda Mösyö C. Auguste Dupin'le tanıştım. Tanınmış bir aileden gelen bu genç adam, birtakım talihsiz olaylar yüzünden yoksulluğa düşmüş, tüm gücünü tüketmişti; eski servetini geri kazanmak gibi bir çabası da yoktu. Alacaklılarının lütfu sayesinde, babadan kalan mirasın küçük bir kısmı hâlâ elindeydi; buradan elde ettiği gelikle ancak zorunlu gereksinimlerini karşılıyordu; tutumlu davranıyor, güçlülle idare ediyordu. Tek lüksü kitaplardı, bunlar da zaten Paris'te kolayca elde edilebiliyordu.

İlk karşılaşmamız Montmartre Sokağı'ndaki loş bir kütüphanede oldu; ikimiz de ender bulunan, değerli bir kitabı arıyorduk, bu rastlantı bizi birbirimize yakınlaştırmıştı. Tekrar tekrar görüştük. Bir Fransız'ın

Öykü ustası Poe modern anlamda korku, gerilim ve polisiye türlerinin de öncüsüdür. Yoklukla, kayıplarla, hastalıklarla, alkolle ve sanrılarla cebelleşmesine rağmen, hem dünya edebiyatı hem de Batı kültürü üzerinde derin bir etki bırakan olağanüstü öyküler ve şiirler yazmıştır. Poe'nun kâh fantastik kâh gotik kâh gizemli öğeler içeren "Morgue Sokağı Cinayetleri" adlı öyküsü yazarın eşsiz üslubunu ve insanın içinde pusuda bekleyen karanlığı keşfedeceğiniz bir klasik.

"Sarhoş, yoksul, ezik, dışlanmış Edgar Allan Poe, dingin ve erdemli bir Goethe'den ya da Walter Scott'tan çok daha fazla hoşuma gidiyor. O ve onun gibi özel yapıdaki adamlar için şöyle diyeceğim: 'Bizler adına acı çektiler.'"

Charles Baudelaire

#kısaklasikler #modernöykü #korku #gerilim #polisiye #gotik
#ruhngizemleri

Kıyık Müdürlüğüne: Elif Özgün

 CAN

canayinlari.com | f | | canayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-6325-0

9 789750 741210